

ED-019

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ Innovative Leadership Development Model of Teachers in Secondary School, Northeastern Region

ชลันดา ประยูรเสาวภาคย์¹, ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์² และเพ็ญผกา ปัญจนะ^{3,*}

Chalanda Prayoonsaowaphak¹, Sikan Pienthunyakorn² and Penphaka Panjana^{3,*}

^{1,2,3} คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร สกลนคร ประเทศไทย

^{1,2,3} Faculty of Education, Sakonnakhon Rajabhat University, Sakon Nakhon, Thailand

*Corresponding author's e-mail: chalanda.saen@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) เพื่อประเมินความมีประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การดำเนินการวิจัย มี 3 ระยะ 8 ขั้นตอน ประชากร ได้แก่ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 42,806 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 384 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม การสร้างเครือข่ายเชิงนวัตกรรม การสร้างบรรยากาศเชิงนวัตกรรม การคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม การสร้างนวัตกรรมของครู การถ่ายทอดผลงานนวัตกรรม 2) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู ประกอบด้วย หลักการของรูปแบบวัตถุประสงค์ของรูปแบบ เนื้อหาของรูปแบบ กระบวนการพัฒนา และการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู พบว่า มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยรวมมีค่าเฉลี่ยการประเมินครั้งที่ 9 ($\bar{X} = 4.20$) สูงกว่าครั้งที่ 1 ($\bar{X} = 2.27$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 1.93 มีร้อยละความก้าวหน้า เท่ากับ 70.69 เมื่อพิจารณาเป็นด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า การถ่ายทอดผลงานนวัตกรรมพัฒนาเพิ่มขึ้นมากที่สุด ร้อยละ 85.89 รองลงมาคือ การคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ร้อยละ 82.64 การสร้างนวัตกรรมของครู ร้อยละ 81.39 การสร้างบรรยากาศเชิงนวัตกรรม ร้อยละ 72.97 การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม ร้อยละ 63.17 และการสร้างเครือข่ายเชิงนวัตกรรม ร้อยละ 61.64

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม, ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the components of innovative leadership among teachers in secondary schools in the Northeastern region; 2) to create and develop a model for innovative leadership development among teachers in secondary schools in the Northeastern region; and 3) to evaluate the effectiveness of the innovative leadership development model for teachers in secondary schools in the Northeastern region. The research methodology consists of 3 phases and 8 steps. The population consisted of 42,806 secondary school teachers in the Northeast. The sample consisted of 384 secondary school teachers in the Northeast. The findings were as follows: 1) The study of innovative leadership among teachers in secondary schools in the Northeastern region revealed 6 components as follows: Innovative vision, Innovative networking, Creating an innovative atmosphere, Creative thinking for innovation, Teacher innovation creation, Innovation dissemination. 2) The developed model for enhancing innovative leadership among teachers in Northeastern secondary schools consists of: principles of the model, objectives of the model, content of the model, development process, and measurement and evaluation. Overall, the model's accuracy, appropriateness, feasibility, and utility were rated at the highest level. 3) The effectiveness evaluation revealed that innovative leadership among teachers in Northeastern secondary schools continuously improved. The overall mean score in the 9th assessment ($\bar{X} = 4.20$) was higher than the 1st assessment ($\bar{X} = 2.27$), showing an increase of 1.93 with a progress percentage of 70.69%. When considering individual components, from highest to lowest improvement: Innovation Dissemination increased the most at 85.89%, followed by Creative Innovation Thinking at 82.64%, Teacher Innovation Creation at 81.39%, Creating an Innovative Atmosphere at 72.97%, Innovative Vision at 63.17%, and Building Innovative Networks at 61.64%.

Keywords: Innovative Leadership, Teachers in Secondary school, Northeastern Region

บทนำ

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในสภาพสังคมปัจจุบัน ส่งผลโดยตรงต่อแวดวงการศึกษา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคนให้ก้าวไปสู่การเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ เมื่อคนมีการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ คนก็จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง การปฏิวัติทางด้านดิจิทัลถือเป็นเหตุการณ์สำคัญที่ทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง มีการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ทำให้เกิดการกระจายของข้อมูลข่าวสาร ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการศึกษาไปอย่างกว้างขวาง ในสังคมการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีปัจจุบันและที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วเมื่อเปรียบเทียบกับ การเปลี่ยนแปลงในอดีตที่ผ่านมา คุณลักษณะสำคัญของยุคดิจิทัลข้างต้นนี้ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)

ได้ชี้ให้เห็นถึงแนวคิดที่จะพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9-12 โดยทางสำนักคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้จัดทำบนพื้นฐานของกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ซึ่งเป็นแผนหลักของการพัฒนาประเทศและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ในเรื่องของการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์และทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมและแนวคิดยุคใหม่ ปลูกฝังการแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ สนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ซึ่งจะเห็นได้จากการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา (Education Sandbox) เพื่อคิดค้น และพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้รวมทั้งดำเนินการให้มีการขยายผลไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่นและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่ให้มากยิ่งขึ้น (ปิยะพันธุ์ ชันไร่, พิมพ์กา ธรรมสิทธิ์, และ เซาวฤทธิ จั่นจิ้น, 2565, หน้า 14)

นวัตกรรมและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างก้าวกระโดดก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอย่างฉับพลัน (Disruptive Technology) ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจแล้วยังส่งผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตของประชาชนในประเทศต่างๆ ทั่วโลกที่ต้องเผชิญกับเทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวันมากมาย ทั้งด้าน การเรียนการสอนในสถานศึกษา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การเดินทาง การใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการบริหารและ การจัดการการทำงาน เทคโนโลยีสารสนเทศจึงเกี่ยวข้องกับทุกเรื่องในชีวิตประจำวัน เยาวชนรุ่นใหม่จึงควรเรียนรู้และ เข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้รู้เท่าทันและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศ (เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ, 2560, หน้า 2) ในกระแสการเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครุมีอิทธิพล ต่อการศึกษา เพื่อให้การดำเนินการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการผลิต พัฒนาสื่อและนวัตกรรมที่สนับสนุนการเรียนรู้และ การทำงานในสถานศึกษา มีความสามารถในการรับรู้และใส่ใจรายละเอียดของเหตุการณ์ วิเคราะห์สถานการณ์ได้ ลึกซึ้งและเปิดใจรับแนวคิดใหม่ กล้าคิดแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งนำแนวคิดเก่าหาแนวทางใหม่ในการแก้ไข ปัญหาหรือสร้างสิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมตลอดจนนำนวัตกรรมเหล่านั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อ สถานศึกษา (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2561, หน้า 12)

ซึ่งปัญหาเกี่ยวกับการศึกษาของไทย โดยเฉพาะปัญหาของครู คือปัญหาสำคัญ ด้านการจัดกระบวนการ เรียนรู้ของครู กล่าวคือครูส่วนมากหรือบางส่วนในสถาบันการศึกษาแต่ละระดับยังยึดตนเองเป็นสำคัญหรือเป็น หลักการสอนโดยตนเอง เคยใช้วิธีการหรือกระบวนการอย่างไรก็ทำแบบนั้นตลอดไม่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใน การจัดการเรียนรู้ไปในทางที่ดี แปลกใหม่และน่าสนใจจึงทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่มีความสุขสนุกในการ เรียนรู้และเกิดความท้อแท้ในการเรียนเพราะรู้สึกว่าไม่ได้รับประโยชน์มากมายในการเรียน (ธราญา จิตรชญาวนิช , 2560 , หน้า 7) และยิ่งสถานศึกษานั้นครูขาดภาวะผู้นำย่อมทำให้ดำเนินงานต่าง ๆ ไปด้วยความยากลำบากกว่าจะ สืบสานต่างคนต่างทำงานไม่ประสานกันและเกิดความขัดแย้ง เป็นผลทำให้การบรรลุเป้าหมายก็ย่อมจะล่าช้า และ ไม่ประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (กนกอร สมปราษฎ์, 2560, หน้า 222) อีกทั้งงานวิจัยที่ศึกษา เกี่ยวกับภาวะผู้นำครุนั้นเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ การทำงาน การพัฒนานักเรียนและการพัฒนา

ของโรงเรียนจากสำคัญตั้งข้างต้นจะเห็นได้ว่าครูมีบทบาทอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงทุกด้านอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการพัฒนาการคุณภาพศึกษาให้ไปสู่นวัตกรรมจึงจำเป็นอย่างยิ่ง ครูควรมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการทำงานบุคคลในสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ และให้บรรลุเป้าหมายเกิดการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มมูลค่าแก่นักเรียนและสถานศึกษา การเป็นนวัตกรรม ได้แก่ การเชื่อมโยงในทุกมิติ การตั้งคำถาม การสังเกต การทดลอง และเครือข่ายสัมพันธ์ ย่อมรู้และเข้าใจในเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมทางความคิด กระบวนการ หรือชิ้นงานใหม่ ๆ เพื่อสร้างเสริมโอกาสและประสบการณ์ที่หลากหลายเกิดมุมมองที่สะท้อนกลับที่แตกต่างกันออกไป เพื่อเป็นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เกิดขึ้น (ต้องลักษณะ บุญธรรม, 2559 หน้า 7-20)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยมุ่งหวังให้ได้องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูที่ชัดเจนและรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูเพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู ซึ่งจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของการศึกษาไทยในระดับสากล เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นที่กำลังสำคัญในการขับเคลื่อนโมเดล ไทยแลนด์ 4.0 ต่อไป

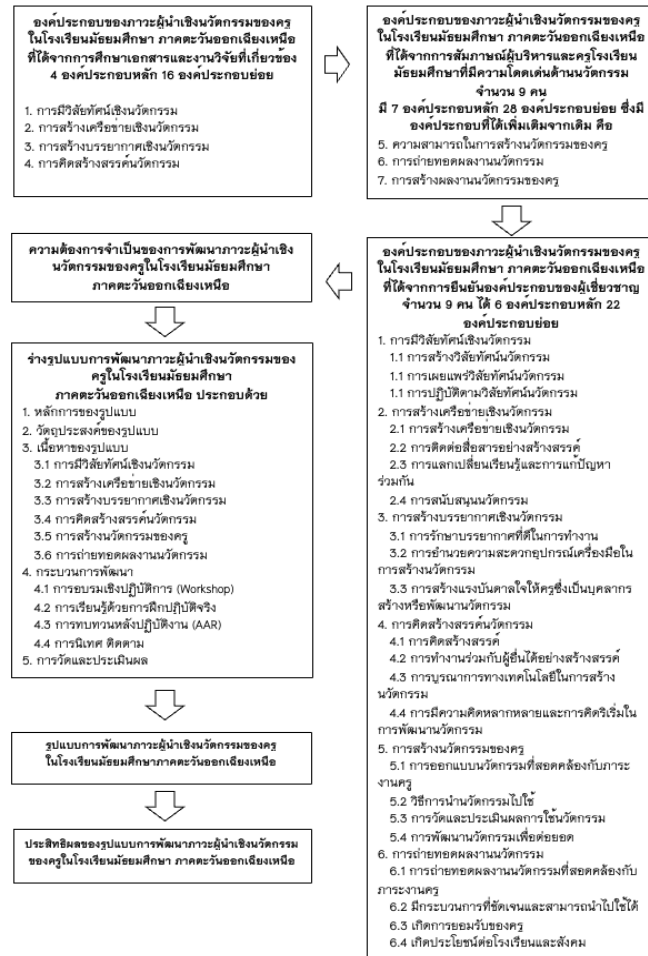
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดย ผู้วิจัยได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) แบ่งการ ดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ 8 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีความโดดเด่นด้านนวัตกรรม 4 โรงเรียน จากโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่หรือขนาดใหญ่พิเศษ โดยเป็นการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการโรงเรียนทั้งหมด 4 คน เกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขั้นตอนที่ 3 เป็นการสัมภาษณ์ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีความโดดเด่น ด้านนวัตกรรม โดยศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง และ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เป็นการสัมภาษณ์ครูโรงเรียนทั้งหมด 5 คน เกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และขั้นตอนที่ 4 การยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งตรวจสอบและยืนยันโดยผู้เชี่ยวชาญ 9 คน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกที่มีความรู้และความสามารถด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู มีประสบการณ์การสอนในระดับอุดมศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี และ กลุ่มนักปฏิบัติ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร ครูผู้สอนหรือมีวุฒิการศึกษามากกว่าปริญญาโท

ระยะที่ 2 สร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 5 หาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูด้วยวิธีเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ โดยมีกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังนี้ ประชากร ได้แก่ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประจำปีการศึกษา 2567 จำนวน 42,806 คน จาก 790 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 384 คน ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของ Krejcie & Morgan (1970, p. 607) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้มาโดยการเลือกการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) โรงเรียนละ 8 คนซึ่งเป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ละ 1 คน จาก 48 โรงเรียน นำค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index: PNI modified) (สุวิมล ว่องวานิช, 2550, หน้า 37) ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อจัดลำดับความสำคัญ และนำผลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขั้นตอนที่ 6 จัดทำร่างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์เอกสารผลจากการวิจัยเชิงสำรวจในขั้นตอนที่ 5 และผลจากผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบองค์ประกอบ ผู้วิจัยจึงนำผลที่ได้มาสร้างรูปแบบ ซึ่งประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) เนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล จากนั้นตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมและการจัดการศึกษา ผลพบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เนื้อหาของรูปแบบ กระบวนการพัฒนา และการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า เอกสารประกอบการพัฒนา ชุดที่ 3 การสร้างบรรยากาศเชิงนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.94$) รองลงมาคือ เอกสารประกอบการพัฒนา ชุดที่ 6 การถ่ายทอดผลงานนวัตกรรม ($\bar{X} = 4.92$) คู่มือ ($\bar{X} = 4.91$) เอกสารประกอบการพัฒนา ชุดที่ 1 การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม ($\bar{X} = 4.90$) เอกสารประกอบการพัฒนา ชุดที่ 2 การสร้างเครือข่ายเชิงนวัตกรรม ($\bar{X} = 4.88$) เอกสารประกอบการพัฒนา ชุดที่ 4 การคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ($\bar{X} = 4.87$) ตามลำดับ และเอกสารประกอบการพัฒนา ชุดที่ 5 การสร้าง

นวัตกรรมของครู มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.32$) ตามลำดับ ซึ่งผู้วิจัยนำไปใช้เป็นคู่มือในการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ระยะที่ 3 ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 7 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมาย เป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 32 คน แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 4 โรงเรียน โรงเรียนละ 8 คน ซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระฯ ขั้นตอนที่ 8 สรุปผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อให้ได้รูปแบบที่สมบูรณ์ซึ่งผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาเขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์พร้อมเผยแพร่ผลงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างข้อคำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู ทั้ง 6 องค์ประกอบ
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแนะนำเพื่อแก้ไขปรับปรุง
4. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ที่มีความรู้ความสามารถด้านภาวะผู้นำนวัตกรรมของครูตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ
5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่ใช่ในกลุ่มตัวอย่าง
6. นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อพบว่า แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยแบบสอบถามสภาพที่เป็นจริงมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.703 - 0.965 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.992 และแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.313 - 0.965 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.976 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละความก้าวหน้า
7. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บรวบรวมกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือราชการถึงผู้อำนวยการในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 48 โรงเรียน ออกโดยสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์เพื่อขอความร่วมมือกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ กลุ่มสาระการเรียนรู้ละ 1 คน โรงเรียนละ 8 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 384 คน
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ และแบบสอบถามในการเก็บข้อมูลออนไลน์ในรูปแบบ Google form

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ดังนี้

1. สถิติเบื้องต้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเบื้องต้น โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified}$
2. การกำหนดค่าคะแนนและเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยในการตอบแบบสอบถาม ใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
3. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แล้วนำเสนอความเรียง (Content Analysis) เพื่อใช้ในการนำเสนอประเด็นสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์ประเด็นต่าง ๆ ที่น่าสนใจ

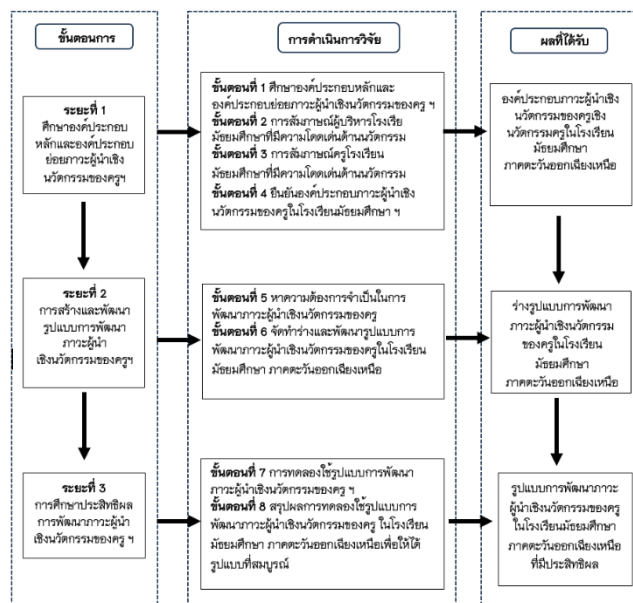
สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลดังนี้

1. ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์บริหารและครูที่มีผลงานโดดเด่น ด้านนวัตกรรม รวมถึงยืนยันองค์ประกอบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 6 องค์ประกอบหลัก ดังนี้ 1) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม 2) การสร้างเครือข่ายเชิงนวัตกรรม 3) การสร้างบรรยากาศเชิงนวัตกรรม 4) การคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม 5) การสร้างนวัตกรรมของครู และ 6) การถ่ายทอดผลงานนวัตกรรม

2. สร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ผลพบว่า ในขั้นตอนการหาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูด้วยวิธีเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ จากการสำรวจ พบว่า ความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) ในภาพรวมสามารถเรียงลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดไปหาต่ำสุดได้ดังนี้ 1) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม ($PNI = 0.328$) 2) การสร้างเครือข่ายเชิงนวัตกรรม ($PNI = 0.321$) 3) การสร้างนวัตกรรมของครู ($PNI = 0.286$) 4) การสร้างบรรยากาศเชิงนวัตกรรม ($PNI = 0.273$) 5) การคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ($PNI = 0.266$) และ 6) การถ่ายทอดผลงานนวัตกรรม ($PNI = 0.226$) ตามลำดับ และการจัดทำร่างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในขั้นตอนนี้เป็นการนำผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์เอกสาร ผลจากการวิจัยเชิงสำรวจในขั้นตอนที่ 5 และผลจากผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน พบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เนื้อหาของรูปแบบ กระบวนการพัฒนา และการวัดและประเมินผล โดยภาพรวม ด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พัฒนาขึ้น จากการศึกษาทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 32 คน แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 4 โรงเรียน โรงเรียนละ 8 คน ซึ่งเป็นตัวแทนจาก 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ในระยะการฝึกปฏิบัติจริง พบว่าการประเมินภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยรองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารวิชาการในระยะการปฏิบัติในสถานที่จริง มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยรวมมีค่าเฉลี่ยการประเมิน ครั้งที่ 9 ($\bar{X} = 4.20$) สูงกว่าครั้งที่ 1 ($\bar{X} = 2.27$) โดยมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 1.93 มีร้อยละ ความก้าวหน้า เท่ากับ 70.69 เมื่อพิจารณาเป็นด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ การถ่ายทอดผลงานนวัตกรรม (85.89) การคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม (82.64) การสร้างนวัตกรรมของครู (81.39) การสร้างบรรยากาศเชิงนวัตกรรม (72.97) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม (63.17) การสร้างเครือข่ายเชิงนวัตกรรม (61.64) ตามลำดับ

ภาพที่ 2 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

อภิปรายผลการวิจัย

1. องค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ซึ่งสามารถอภิปรายแยกแต่ละองค์ประกอบดังนี้ 1.1) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม ครูที่ตื่นอกจากต้องมีความสามารถในการสร้างวิสัยทัศน์นวัตกรรมและยังต้องมีความสามารถในการเผยแพร่วิสัยทัศน์นวัตกรรม และปฏิบัติตามวิสัยทัศน์นวัตกรรมอย่างเคร่งครัดซึ่งการกระทำดังกล่าวจะช่วยก่อให้เกิดการพัฒนา นวัตกรรมทางการศึกษา 1.2) การสร้างเครือข่ายเชิงนวัตกรรม จะเริ่มต้นจากการสร้างเครือข่ายเชิงนวัตกรรม การติดต่อสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแก้ปัญหาพร้อมกันรวมถึงการสนับสนุนนวัตกรรมที่สร้างขึ้นมา 1.3) การสร้างบรรยากาศเชิงนวัตกรรม ผู้ร่วมงานจะต้องพร้อมรับฟังความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะหรือ

เสนอคำวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ ตลอดจนมีการสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมต่าง ๆ และใช้การทำงานร่วมกันเป็นทีม มีการพัฒนาจิตสภาพแวดล้อมให้อื้ออำนวยต่อสร้างนวัตกรรม มีความพร้อมในการอำนวยความสะดวกในการสร้าง นวัตกรรมรวมถึงจะต้องมีการสร้างแรงบันดาลใจให้ครูซึ่งเป็นบุคลากรที่สร้างหรือพัฒนานวัตกรรม 1.4) การคิด สร้างสรรค์นวัตกรรมเป็นการเปิดโอกาสให้ครูมีอิสระทางความคิดทักษะและความสามารถในการคิดริเริ่ม วิธีการ ใหม่ ๆ การคิดยืดหยุ่นที่หลากหลายรูปแบบ ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าวต้องอาศัย การมีความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ การบูรณาการทางเทคโนโลยีในการสร้างนวัตกรรมรวมถึงการมีความคิด หลากหลายและการคิดริเริ่มในการพัฒนานวัตกรรม 1.5) การสร้างนวัตกรรมของครู ในการดำเนินการการสร้าง นวัตกรรมของครูส่วนใหญ่จะเริ่มต้นจากการออกแบบนวัตกรรมที่สอดคล้องกับภาระงานของครูรวมถึงวิธีการนำ นวัตกรรมดังกล่าวไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งต้องดำเนินการโดยการวัดและประเมินผลการใช้นวัตกรรมนั้น ๆ และสิ่งที่ ครูคาดหวังมากที่สุดก็คือ การพัฒนานวัตกรรมดังกล่าวเพื่อการต่อยอดให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ตามมา และ 1.6) การถ่ายทอดผลงานนวัตกรรมเป็นสิ่งที่ครูทุกคนคาดหวังให้เกิดขึ้นเพราะเมื่อไหร่ก็ตามถ้านวัตกรรมได้รับการถ่ายทอด ไปสู่บุคคลอื่นด้วยรูปแบบต่าง ๆ จะช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อวงการศึกษากว้างขวางมากขึ้น หากนวัตกรรม ดังกล่าวที่ได้รับการถ่ายทอดจนเป็นที่ยอมรับ เช่น การวิจัยในชั้นเรียน การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และ การออกแบบการสอน หรือนวัตกรรมที่สอดคล้องกับภาระงานของครูผ่านช่องทางที่หลากหลาย ซึ่งโรงเรียนอื่น ๆ สามารถนำไปปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของโรงเรียนตนเอง งานวิจัยของผู้วิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของพิสิฐธวัฒน์ กลิ่นไธสงค์ (2559) ปวีณา กันถิ่น (2560) ยินดี ฮานาพรี (2562) อังคณา เต็มวิถึ (2564) และสุรียา สรวงศิริและสิทธิ ชัย สอนสุภี (2564) ปิยะพันธุ์ ชันไร่, พิมพกา ธรรมสิทธิ์, และเชาวฤทธิ์ จันจัน (2565) Grady and Malloch (2010) Sen and Eren (2012) Vlok (2012) ที่นำเสนอว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสอดคล้องกันว่าประกอบไปด้วย การมีวิสัยทัศน์ การคิดสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีมและการสร้างเครือข่าย การสร้างบรรยากาศ แห่งการส่งเสริมนวัตกรรมและเทคโนโลยี และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Wooi (2013) ที่นำเสนอว่า องค์ประกอบ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมประกอบไปด้วย การมีวิสัยทัศน์ การสร้างเครือข่ายและการทำงานเป็นทีม การมีความคิด สร้างสรรค์ รวมถึงการมีกลยุทธ์ในการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ในการถ่ายทอดนวัตกรรม

2. สร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในขั้นตอนของการหาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู พบว่า ความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) ในภาพรวมเรียงลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดไปหาต่ำสุดดังนี้ 1) การมี วิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม (PNI = 0.328) 2) การสร้างเครือข่ายเชิงนวัตกรรม (PNI = 0.321) 3) การสร้างนวัตกรรมของ ครู (PNI = 0.286) 4) การสร้างบรรยากาศเชิงนวัตกรรม (PNI = 0.273) 5) การคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม (PNI = 0.266) และ 6) การถ่ายทอดผลงานนวัตกรรม (PNI = 0.226) ตามลำดับ ซึ่งสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้ การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมของครูถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากที่สุดเพราะเป็นการมองภาพรวมของการพัฒนา นวัตกรรมของครู จึงทำให้ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาด้านดังกล่าวอยู่ในลำดับที่ 1 สอดคล้องกับแนวคิดของ สุภัฏญา แซ่มซ้อย (2561 , หน้า 128) ที่กล่าวว่า วิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมเป็นความคิดพื้นฐานที่ทำให้เกิดนวัตกรรมใน องค์กรซึ่งโรงเรียนควรปลูกฝังทักษะดังกล่าวให้เกิดขึ้นกับครูและบุคลากรในโรงเรียน ต่อมาการสร้างเครือข่าย

เชิงนวัตกรรม มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนารองลงมา คือการที่ให้เพื่อนครูเข้ามาเป็นเครือข่ายในการพัฒนา นวัตกรรมเพราะการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันจะช่วยให้ครูและเพื่อนครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเกิด แรงกระตุ้นที่จะสร้างนวัตกรรมที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงานของครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อรรถพร ปรารจันทร์ (2560) เห็นความสำคัญของการสร้างเครือข่ายเชิงนวัตกรรมของครูว่า การที่ครูมีการสร้างเครือข่าย ในการพัฒนาจะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างชัดเจน ส่วนการสร้างนวัตกรรมของครู มีความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาอยู่ในลำดับที่ 3 แสดงให้เห็นชัดว่า ครูมีความพยายามในการสร้างนวัตกรรมอยู่ในระดับมากแต่ยังมี ข้อจำกัด สอดคล้องกับแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่และมารุต พัฒนาผล (2561 , หน้า 1-2) ที่เห็นความสำคัญของทักษะ การสร้างสรรค์นวัตกรรมเป็นหนึ่งในทักษะทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ต่อมาการสร้างบรรยากาศเชิงนวัตกรรม มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาอยู่ในลำดับที่ 4 ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษามีการยอมรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการ พัฒนานวัตกรรม ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของมรกด จันทรกระพ้อ (2562 , หน้า 55-57) ที่กล่าวว่า บรรยากาศที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม คือ กิจกรรมหรือสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดีที่ช่วยส่งเสริมให้ บุคลากรทุกฝ่ายมีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างนวัตกรรมให้เกิดแก่องค์กร ส่วนการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม มีความ ต้องการจำเป็นในการพัฒนาอยู่ในลำดับที่ 5 แสดงว่า ครูและเพื่อนครูมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ในรูปแบบที่แตกต่างได้อย่างเหมาะสม การวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Anand and Saraswati (2014) กล่าวว่า การมีความคิดสร้างสรรค์โดยเฉพาะ คิดสร้างสรรค์นวัตกรรม จะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดผลสำเร็จในการทำงาน เพราะนวัตกรรมที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์สามารถนำไปใช้ประโยชน์ร่วมกัน ส่วนการถ่ายทอดผลงานนวัตกรรม มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาอยู่ในลำดับที่ 6 ซึ่งเป็นลำดับสุดท้ายแสดงว่านวัตกรรมต่าง ๆ ที่ครูสร้างขึ้น มาได้รับการนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง การวิจัยครั้งนี้แสดงว่าครู ไม่ว่าจะเป็นครูในโรงเรียนเดียวกันหรือครู ต่างโรงเรียน นำนวัตกรรมต่าง ๆ ที่ผลิตขึ้นไปใช้อย่างแท้จริง

2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เนื้อหาของรูปแบบ กระบวนการพัฒนา และการวัดและ ประเมินผล โดยภาพรวม ด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ความสอดคล้องกับรูปแบบการพัฒนาในงานวิจัยของสิริกร ไชยราช (2562 , หน้า 236-230) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11 ซึ่งผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะ ผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน ศึกษาธิการภาค 11 มีองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการ และ 5) การวัดและประเมินผล

3. ประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พัฒนาขึ้น จากการทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 32 คน แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ พบว่า การประเมินภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูโรงเรียน

มัธยมศึกษา มีพัฒนาการ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยรวมอยู่มีค่าเฉลี่ยการประเมิน ครั้งที่ 9 ($\bar{X} = 4.20$) สูงกว่า ครั้งที่ 1 ($\bar{X} = 2.27$) โดยมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 1.93 มีร้อยละความก้าวหน้า เท่ากับ 70.69 เมื่อพิจารณาเป็นด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ การถ่ายทอดผลงานนวัตกรรม (85.89) การคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม (82.64) การสร้างนวัตกรรมของครู (81.39) การสร้างบรรยากาศเชิงนวัตกรรม (72.97) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม (63.17) การสร้างเครือข่ายเชิงนวัตกรรม (61.64) ผลวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า องค์กรประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และรูปแบบมีกระบวนการพัฒนาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากครูที่เข้าร่วมอบรมพัฒนาเพิ่มสูงขึ้น โดยครูสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอบรมเชิงปฏิบัติการไปปรับใช้ในการฝึกปฏิบัติจริงจนเกิดประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของชลัดดา บุญมาก, ฉลอง ชาตรุประชีวิน, และสถิรพร เซาว์นชัย (2567 , หน้า 55 - 57) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมสร้างสรรค์ นวัตกรรมและแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์เขต ผลพบว่า ภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากโดย ด้านการประยุกต์ใช้และนำไปปฏิบัติจริงมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาเป็นด้านการแสวงหาโอกาส และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือความคิดถูกยอมรับ 2. ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครู พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามีการ จัดอบรมหรือจัดกิจกรรมที่จะสามารถส่งเสริม ให้ครูได้มีโอกาสพัฒนาตนเองด้านความรู้ความสามารถ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนครูให้มีโอกาสที่จะนำเสนอความคิด สร้างความตระหนักและสร้างแรงจูงใจ ในการแสวงหา ความรู้ใหม่ให้กับครูและบุคลากรที่จะสามารถนำความรู้นั้นมาพัฒนาองค์กรได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ ดังนี้ 1) สถานศึกษานำโดยผู้บริหาร ควรมีการประเมิน คุณลักษณะด้านทักษะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนการพัฒนาครูในระยะยาวต่อไป 2) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อปรับปรุง และพัฒนาตนเอง ให้มีทักษะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาต่อไป 3) ครูใช้องค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมาประเมินตนเองให้มีความพร้อมต่อการจัดการเรียนการสอนยุคใหม่ เพื่อพัฒนาทักษะ การจัดการเรียนสอนต่อไป 4) ผู้บริหารควรสร้างค่านิยมในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในสถานศึกษาให้ เกิดประสิทธิภาพอย่างเต็มความสามารถ ส่งเสริมให้ครูได้รับมอบหมายและดำเนินงานและตัดสินใจในการพัฒนางาน ที่ส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูอีกทั้งมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบที่ทำทนายเพื่อพัฒนาทักษะการคิดของครู ส่วนข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือ 1) ควรมีการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อการพัฒนา ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและนำผลการใช้ไปพัฒนาและ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาอย่างแท้จริงต่อไป 2) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สมปราษฎย์. (2560). ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: การศึกษาทฤษฎีฐานราก. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 12(34), 51–65.
- ชลัดดา บุญมาก, ฉลอง ชาตรูประชีวิน, และสฤพร เขาวนชัย. (2567). การศึกษาพฤติกรรมการสร้างสรรค์นวัตกรรมและแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 14(1), 52–64.
- ต้องลักษณ์ บุญธรรม. (2559). การเป็นผู้นำยุคเศรษฐกิจดิจิทัลกับการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์กรทางการศึกษา. *วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 7(1), 217–225.
- ธราญา จิตรชญาวณิช. (2560). *การศึกษาและความเป็นครูไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปวีณา กันถิน. (2560). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประจำรัฐ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ปิยะพันธุ์ ชันไร่, พิมพ์กา ธรรมสิทธิ์, และ เขาวฤทธิ์ จันจัน. (2565). องค์ประกอบทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1. *วารสารรอยแคนสาร*, 6(8), 43–55.
- พิสิฐวัฒน์ กลิ่นไธสงค์. (2559). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 12(1), 177-186.
- มรกต จันทร์กระพ้อ. (2562). การสร้างองค์การแห่งนวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนสู่ความเป็นเลิศขององค์การ. *วารสารนักบริหาร*, 39(1), 52–66.
- ยินดี ฮานาฟี. (2562). *แนวทางการส่งเสริมการมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครูโรงเรียนสามโคก สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปทุมธานี*. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2561). *ขอบฟ้าใหม่แห่งการเรียนรู้สู่การสร้างสรรค์อนาคต*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ผู้นำพัฒนานวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ (2560). *Digital transformation*. สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ.
- สิริกร ไชยราช. (2562). การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2561). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุรียา สรวงศิริ, และ สิทธิชัย สอนสุภี. (2564). องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2. ใน *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติครั้งที่ 22* (วันที่ 25 มีนาคม 2564, ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น).
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรชร ปราจันทร์. (2560). รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อังคณา เต็มวิถี. (2564). *ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- Anand, P., & Saraswati, A. K. (2014). Innovative leadership: A paradigm in modern HR practices. *Global Journal of Finance and Management*, 6(6), 497–502.
- Grady, T., & Malloch, K. (2010). *Innovation leadership: Creating the landscape of healthcare*. Sudbury, MA: Jones & Bartlett Learning.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607–610.
- Sen, A., & Eren, E. (2012). Innovative leadership for the twenty-first century. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 41, 1–14.
- Vlok, A. (2012). A leadership competency profile for innovation leaders in a science-based research and innovation organization in South Africa. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 41, 209–226.
- Wooi, T. (2013). Innovation leadership in education. Retrieved April 15, 2023, from <http://www.slideshare.net/timothywooi/innovation-leadership-in-education-29983666>